

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมา

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นเมืองเก่ามาแต่ครั้งโบราณกาล ในแคว้นสุวรรณภูมิ มีอาณาเขตกว้างขวาง ในขณะนั้นมีเมืองนครปฐมเป็นเมืองใหญ่ หรือที่เรียกว่า ทวาราวดี เป็นเมืองที่รุ่งเรืองมาแล้วในอดีตกาล ในสมัยเดียวกับ เมืองนครปฐมและเคยเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ สมัยกรุงธนบุรีต่อมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในด้านการปกครองแบ่งได้แบ่งการปกครองเป็น ๕ อำเภอ คือ อ.เมือง อ.บ้านโป่ง อ.โพธาราม อ.ดำเนินสะดวก และ อ.ปากท่อ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้ตั้งอำเภอบางแพะขึ้นและในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ได้ยกฐานะกิ่งอำเภอจอมบึงเป็น อ.จอมบึง และต่อมาได้ยกฐานะกิ่ง อ.วัดเพลง ขึ้นเป็น อ.วัดเพลง ปัจจุบัน จ.ราชบุรีได้แบ่งการปกครองออกเป็น ๘ อำเภอ และ ๑ กิ่งอำเภอ มีเทศบาล ๓ เทศบาล ๑๖ สุขาภิบาล โดยมีเนื้อที่รวมทั้งจังหวัดประมาณ ๔,๑๓๗ ตารางกิโลเมตร ในด้านการคมนาคมติดต่อ จ.ราชบุรี สามารถติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้ทั้งทางบกและทางน้ำ และเป็นจังหวัดที่เชื่อมโยง การคมนาคมระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้กับกรุงเทพมหานคร ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ โดยเหตุนี้ จ.ราชบุรีจึงมีความเจริญขึ้นเนื่องมาจากการเป็นเมืองผ่าน มีเงินตราจากภายนอกจังหวัดไหลเวียนเข้ามาสู่มือประชาชนภายในจังหวัด โดยเฉพาะผู้ประกอบการค้าและบริการ

โดยที่ จ.ราชบุรี ประกอบด้วย ๓ เทศบาลเมือง คือ ท.เมือง ท.บ้านโป่ง และ ท.โพธาราม เป็นเขตที่มีประชาชนอยู่หนาแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท.เมือง และ ท.บ้านโป่ง เป็นเทศบาลที่ได้รับอิทธิพลจากการเป็นเมืองผ่าน กล่าวคือ บริเวณ ท.เมือง นอกจากมีทางรถไฟสายใต้ผ่านในเขตเทศบาลแล้วยังมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ ซึ่งเป็นทางหลวงสายสำคัญเชื่อมการติดต่อระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้ ผ่านในเขตเทศบาลด้วย และบริเวณเขต ท.บ้านโป่ง มีทางรถไฟสายใต้ ทางรถไฟสายตะวันตก (กรุงเทพฯ - กาญจนบุรี) ผ่าน และมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒๓ ซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญ มีปริมาณการจราจรสูงผ่าน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้มีการเปลี่ยนแปลงเส้นทาง

คมนาคมสายใต้ โดยเปิดเส้นทางหลวงแผ่นดินสายธนบุรี - ปากท่อ ซึ่งช่วยย่นระยะการเดินทางจากภาคกลางไปยังภาคใต้ลงได้มาก เส้นทางหลวงสายนี้ไม่ได้ผ่านบริเวณเขต ท.เมือง แต่จะผ่าน ต.วังมะนาว อ.ปากท่อในลักษณะเช่นนี้เศรษฐกิจในตัว จ.ราชบุรี โดยเฉพาะในบริเวณเขต ท.เมือง ซึ่งเป็นบริเวณที่รถยนต์ และผู้โดยสารเดินทางผ่านแวะพักชั่วคราว ต้องได้รับความกระทบกระเทือน ทั้งปรากฏผลชัดเจนจากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด ในด้านการคมนาคม^๑ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา มีมูลค่าลดลงจากปี พ.ศ. ๒๕๑๖ กล่าวคือ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๖ มีมูลค่าด้านการคมนาคมประมาณ ๘.๕ - ๙.๓% ของมูลค่าทั้งหมด มีอัตราเติบโตเฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๑๑-๒๕๑๕) เท่ากับ ๒.๖% แต่ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๐ มีมูลค่าด้านการคมนาคมประมาณ ๕.๐ - ๖.๑% มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยลดลง คือ มีค่าอัตราการเติบโตเฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๑๖-๒๕๒๐) เท่ากับ -๗.๙% และนอกจากมูลค่าด้านการคมนาคมจะลดลงมูลค่าด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องลดลงด้วย คือ มูลค่าด้านการค้าส่ง และปลีก บริเวณที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการเปิดเส้นทางสายนี้คือ บริเวณเขตเทศบาลเมือง ความสำคัญของเมืองลดลง เมืองจะทำหน้าที่ให้บริการส่วนใหญ่เฉพาะชุมชนที่อยู่โดยรอบเท่านั้น ในขณะที่มีการเปิดเส้นทางสายธนบุรี - ปากท่อ ได้มีการขยายเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๒๓ และตัดเส้นทางใหม่ โดยที่การเดินทางไป-มาระหว่าง จ.กาญจนบุรี กับ จังหวัดอื่น ๆ ไม่ต้องผ่านเข้าสู่ศูนย์กลางชุมชนเมืองเทศบาลบ้านโป่ง จะผ่านเขตเทศบาลเป็นบางส่วนทางด้านตะวันออกและทางทิศเหนือในบริเวณสุดเขตเทศบาลเท่านั้น ลักษณะการตัดถนนใหม่นี้ อาจส่งผลกระทบต่อบริเวณชุมชนเมืองเทศบาลบ้านโป่ง โดยอาจจะเป็นสาเหตุให้เมืองเติบโต ขยายไปยังบริเวณที่มีเส้นทางหลวงแผ่นดินตัดผ่าน ซึ่งมีระยะห่างจากชุมชนเพียง ๑ - ๒ กิโลเมตร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ข้อมูลสถิติและปริมาณ

การผลิตของภาคและจังหวัด,

จากการที่ชุมชนเมืองใน จ.ราชบุรี มีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของเส้นทางหลวงสายสำคัญ จึงเป็นสิ่งจูงใจให้มีการศึกษาถึงโอกาสในการเปลี่ยนแปลง และความเร่งด่วนในการจัดวางแผนงานเพื่อสร้างความเจริญอย่างมีระบบ และมีระเบียบแบบแผน ของพื้นที่ต่าง ๆ ใน จ.ราชบุรี โดยเฉพาะในบริเวณชุมชนเมืองใหญ่ทั้ง ๓ ชุมชน

อนึ่ง จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตก ซึ่งเป็นภาคที่มีภาวะเศรษฐกิจ และรายได้ค่อนข้างต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดทางภาคตะวันออก ซึ่งตั้งอยู่ในระยะห่างจากกรุงเทพมหานครใกล้เคียงกัน เช่น จ.ชลบุรี จ.ฉะเชิงเทรา เป็นเหตุจูงใจให้ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางสร้างความเจริญให้แก่ภาคตะวันตกในโอกาสต่อไป และการสร้างความเจริญให้แก่ภาคตะวันตกนั้นไม่สามารถกระทำได้พร้อม ๆ กันตลอดทั้งภาค จะต้องเป็นไปในลักษณะมีศูนย์กลางชุมชนของภาคก่อน เพื่อให้เป็นบริเวณศูนย์กลางชุมชนของภาค ทำหน้าที่ให้การบริการและกระจายความเจริญให้แก่พื้นที่อื่น ๆ ในภาคต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงจูงใจให้ศึกษาพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน จ.ราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา จ.ราชบุรี และเป็นพื้นที่ต่อเนื่องของภาคตะวันตกในลำดับต่อไป ทั้งนี้เพราะ จ.ราชบุรี เป็นจังหวัดที่สำคัญที่มีที่ตั้งระหว่างจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันตกเดียวกัน สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ได้โดยสะดวก อีกทั้งมีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ จากบริเวณสถานีขนส่งสายใต้ถึงตัวจังหวัดประมาณ ๑๐๐ กม. การคมนาคมขนส่งสะดวกทั้งทางรถไฟ และทางรถยนต์

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาชุมชนเมืองศูนย์กลางใน จ.ราชบุรี เพื่อเป็นศูนย์กลางชุมชนของจังหวัด และของภาคตะวันตกทางด้านการค้าบริการ การอุตสาหกรรม และการปกครอง ย่อมไม่สามารถพัฒนาพื้นที่ให้เจริญขึ้นทันทีในทุกพื้นที่ในจังหวัดได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้วยงบประมาณ การพัฒนาจะเป็นไปได้ในลักษณะการระดมทุนพัฒนาบริเวณพื้นที่หนึ่ง เพื่อทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการกระจายความเจริญให้แก่พื้นที่อื่น ๆ ในลำดับต่อไป และบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะใช้ในการศึกษาในการนี้ ได้แก่ บริเวณพื้นที่ชุมชนเทศบาลเมืองทั้ง ๓ แห่ง ของ จ.ราชบุรี ซึ่งได้แก่ ท.เมือง ท.บ้านโป่ง ท.โพธาราม ซึ่งจำเป็นต้องมีการเลือกหาพื้นที่ชุมชนเมืองที่เหมาะสมที่สุด ที่ควรจะเน้นการพัฒนาเป็นพิเศษ สำหรับการเลือกพื้นที่ดังกล่าวมีหลักเกณฑ์พิจารณาเป็นพื้นฐาน คือ

๑. เลือกพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคมสูงสุด
๒. เลือกพื้นที่ที่มีปัญหาสำหรับการขาดแคลนการสาธารณสุขโรค สาธารณูปการ
๓. เลือกพื้นที่ที่ได้เปรียบในด้านที่ตั้งและทรัพยากร มีโอกาสที่จะเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาตามขั้นตอนดังปรากฏในบทต่อ ๆ ไป สรุปได้ว่าพื้นที่ที่ควรเน้นการพัฒนาเป็นพิเศษ คือ เทศบาลเมืองบ้านโป่ง โดยเหตุนี้จึงได้ศึกษาถึงโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมืองเทศบาลบ้านโป่ง เป็นพิเศษ

ความสำคัญของปัญหา

โดยที่บริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่น ย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นโดยทั่วไป ทั้งปัญหาใหญ่และปัญหาย่อย และปัญหาสำคัญ ๆ ที่จะนำมาซึ่งปัญหาย่อย ๆ ต่อไปนั้น ปรากฏเด่นชัด ๒ ประการคือ

ปัญหาการขยายตัวเมือง โดยทั่วไปเมืองมักจะขยายไปอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ เนื่องจากขาดการวางแผนผัง หรือโครงการไว้ล่วงหน้า การจัดการสาธารณสุขโรค สาธารณูปการ นอกจากนี้การขยายตัวเมืองอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ จะก่อให้เกิดการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ไม่ได้สัดส่วน

ปัญหามลคลาการ ผู้มีหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นไม่มีเอกภาพในการบริหารงานอย่างเพียงพอ ทำให้การบริหารงานในชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น มีความยืดหยุ่นน้อย ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว การบริหารงานเพื่อประชาชนจำนวนมากจำเป็นจะต้องให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานมาก มิฉะนั้นแล้ว ปัญหาต่าง ๆ จะเกิดตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายประชาชน จะทำให้เกิดความขัดแย้ง ขาดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งตามหลักการแล้ว การพัฒนาชุมชนใดก็ตามจะเป็นไป เพื่อสนองความต้องการและสนองความพอใจของประชาชนที่อยู่ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนอยู่ดีกินดีมีความสุข

โดยสรุปแล้ว บริเวณชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น และเกิดมีปัญหาขึ้น ประชาชนผู้อยู่ในชุมชน อาจจะได้รับผลจากปัญหาที่เกิดขึ้น คือ

๑. เกิดความไม่สงบสุขในหมู่ประชาชน ขาดแคลนสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และอื่น ๆ ซึ่งโดยหลักการบริหารชุมชน จะเป็นไปเพื่อให้เกิดความสงบสุข เกิดการกินดีอยู่ดีในหมู่ประชาชน
๒. เกิดกรณีพิพาทในการใช้ที่ดิน เกิดความขัดแย้งในการใช้ที่ดินทั้งระหว่างประชาชนกับรัฐ และระหว่างประชาชนกับประชาชน เพราะขาดการวางแบบแผนการใช้ที่ดินในบริเวณชุมชนหนาแน่น เกิดการใช้ที่ดินผิดประเภท เกิดการลู่กล้าที่ดิน นอกจากนี้แล้ว ยังทำให้สภาพเมืองขาดความเป็นระเบียบ สวยงาม อันเนื่องมาจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพจิตใจของผู้อยู่อาศัยในบริเวณชุมชน
๓. เกิดการย้ายถิ่น จากปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อไม่ได้รับการบรรเทาแก้ไข ประชาชนบางส่วนอาจจะทิ้งถิ่น โดยเฉพาะผู้มีฐานะดีสามารถย้ายถิ่นได้สะดวก อันจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของเมืองในกรณีปัญหาของเมืองมีมาก และไม่ได้รับการแก้ไข ประชาชนจะมีการอพยพออกสูง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษารวิจัย เพื่อ

๑. ศึกษาสภาพชุมชนเมืองที่เป็นมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อทราบถึงวิวัฒนาการและปัญหาที่มีขึ้น
๒. ศึกษาลักษณะการเติบโตของชุมชนเมือง เพื่อทราบแนวโน้มของการขยายตัว และสามารถควบคุมตลอดจนเตรียมการขยายพื้นที่ชุมชน เมืองจากที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสม
๓. เสนอแนะให้มีการปรับปรุงการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตามเกณฑ์ที่เหมาะสม และกระจายไปในพื้นที่ ตามการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างทั่วถึง

๔. ประมวลข้อมูลด้านต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนา

ขอบเขตของการวิจัย

โดยทั่วไปการศึกษาริชัยจะมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ การศึกษาริชัยนั้น ๆ จะต้องมึ ข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง เพื่อให้การวิเคราะห์ปัญหา การสรุปผล การเสนอแนะต่าง ๆ ถูกต้องใกล้เคียง สภาพความเป็นจริงที่ปรากฏ แต่การวิจัยครั้งนี้จำกัดด้วยกำลังคน เวลา และเงิน ดังนั้นผลการวิจัยจึง มีข้อจำกัด แต่ทั้งนี้การศึกษาริชัยได้พยายามศึกษาในรายละเอียดที่จะเป็นประโยชน์มากที่สุด โดยการ ศึกษาจะศึกษาเป็น ๒ ระดับ คือ

ระดับภาค เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาโดยทั่วไปใน จ.ราชบุรี ทั้งทางด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ พร้อมทั้งศึกษาในรายละเอียดเป็นรายอำเภอ และตำบล ในบางส่วนเท่าที่ข้อมูลจะ อำนวย

ระดับเมือง เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาโดยทั่วไปในบริเวณชุมชนเมืองใหญ่ ๆ ใน จ.ราชบุรี ได้แก่ บริเวณ ท.เมือง ท.บ้านโป่ง ท.โพธาราม และเลือกศึกษาในรายละเอียด ๑ ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเมือง ท.บ้านโป่ง การศึกษาในรายละเอียด มีลักษณะเช่นเดียวกับการศึกษาในระดับภาค กล่าวคือ จะศึกษาในด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาริชัยนี้มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย เช่นเดียวกับการวิจัยโดยทั่วไป กล่าวคือ การวิจัยจะเริ่มจากการศึกษาค้นคว้าเพื่อกำหนดหัวเรื่อง จนถึงการสรุปและการเสนอแนะ สามารถ จัดเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

๑. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ จ.ราชบุรี ตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดหัวเรื่อง และวัตถุประสงค์ในการศึกษา

๒. เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ศึกษามี ๒ ระดับ คือ

๒.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ข้อมูลประเภทนี้จะได้จากการสำรวจและสอบถาม โดยจะศึกษาเกี่ยวกับ

๒.๑.๑ การใช้ที่ดินในเขตเทศบาล ศึกษาขนาดพื้นที่อาคาร อายุ ลักษณะอาคาร ประเภทการใช้สอย

๒.๑.๒ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตเทศบาล เช่น อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิก ความต้องการของประชาชน เป็นต้น โดยการสอบถามและการสุ่มตัวอย่าง จะแบ่งเป็น สอบถามทั่ว ๆ ไป โดยสุ่มตัวอย่างจากบ้านที่มีอยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด และสอบถามร้านค้า โดยสุ่มตัวอย่างจากร้านค้าที่มีอยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด และสอบถามสถานประกอบการอุตสาหกรรม หัตถกรรม โดยสุ่มตัวอย่างจากสถานประกอบการอุตสาหกรรม และหัตถกรรมที่มีอยู่ในเขตเทศบาล ทั้งนี้โดยใช้ตัวอย่างประมาณ ๒๐% ของประชากรทั้งหมด การสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และแยกตามอาชีพหลักให้ได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละอาชีพ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

๒.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาจากต้นแหล่งข้อมูลอีกทีหนึ่ง ได้แก่ ข้อมูลจาก

- กรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี
- กองทะเบียน กรมการปกครอง
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- การประปาส่วนภูมิภาค
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ที่ทำการศาลากลางจังหวัดราชบุรี
- สำนักงาน ท.เมือง ท.บ้านโป่ง และ ท.โพธาราม

- ที่ว่าการอำเภอบ้านโป่ง
- หน่วยสถิติ กองวางแผน กรมทางหลวง

๓. วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยาย ตาราง แผนที่ และแผนภาพ พร้อมทั้งทำการคาดคะเนแนวโน้มในปี พ.ศ. ๒๕๒๕, ๒๕๓๐ และปี พ.ศ. ๒๕๓๕

๔. สรุปและเสนอแนะ

การสำรวจและวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้นำผลการสำรวจและวิจัยอื่น ๆ มาใช้ คือ

๑) Traffic Volumes & Flow Maps

ของหน่วยสถิติ กองวางแผน กรมทางหลวง พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๒๐

๒) สำมะโนประชากร และเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓ จังหวัดราชบุรี

ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรื

๓) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๕)

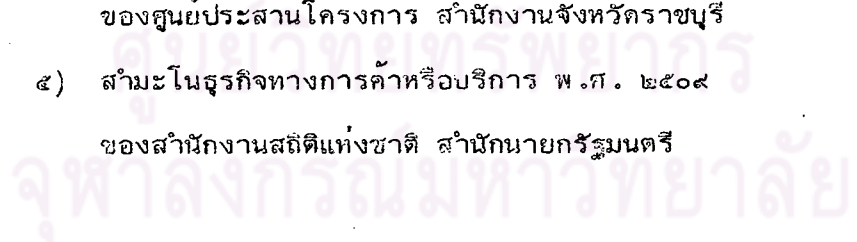
ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคม จังหวัดราชบุรี พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๕

ของศูนย์ประสานโครงการ สำนักงานจังหวัดราชบุรี

๕) สำมะโนธุรกิจทางการค้าหรือบริการ พ.ศ. ๒๕๐๘

ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรื

ทฤษฎีและแนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย

๑. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา (Six main theoretical concepts)^๑

กล่าวว่

- ๑.๑ พัฒนบนพื้นที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมมากที่สุด
- ๑.๒ พัฒนบนพื้นที่ที่มีโอกาสเติบโตมากที่สุดทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย การติดต่อสื่อสาร และชุมชนชานเมือง สามารถรองรับการเจริญเติบโตได้มาก
- ๑.๓ พัฒนบนพื้นที่ที่มีความจำกัดทั้งทางด้านสภาพกายภาพและองค์กรทางการปกครอง น้อยที่สุด
- ๑.๔ พัฒนาตามรูปแบบของแรงงานที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ
- ๑.๕ พัฒนาตามแนวโน้ม ตามปัจจัยที่จะมีการเติบโตสูงสุด
- ๑.๖ พัฒนาตามแนวทางที่ควรจะเป็น ตามแนวโน้มที่เป็นอยู่

๒. ทฤษฎีการใช้ที่ดิน (Location theory)^๒

กล่าวว่ การใช้ที่ดินขึ้นอยู่กับความต้องการทำกำไรให้ได้มากที่สุดของประชาชน และหน่วยธุรกิจต่าง ๆ การใช้ที่ดินมีลักษณะแตกต่างกันไปตามลักษณะแห่งกิจกรรม กล่าวคือ

^๑Margaret Roberts, An Introduction to Town Planning Techniques, 2 nd ed (London : Hutchinsoa; 1975), p. 16.

^๒ประพันธ์ เศวตนันท์, เศรษฐศาสตร์ภูมิภาค (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์. ๒๕๒๐) หน้า ๕๔-๖๑.

๒.๑ การใช้ที่ดินในทางการค้า

การประกอบกิจการค้ากำไร เป็นเป้าหมายสำคัญของกิจการ ผลกำไรทางด้านการค้าขึ้นอยู่กับระยะทางที่ห่างจากตลาดค้าขาย ร้านค้าปลีก ธนาคาร บริษัทต่าง ๆ ที่ทำการของรัฐบาล จะสามารถทำกำไรมากที่สุด ถ้าตั้งอยู่ใกล้ตลาด ใกล้ศูนย์กลางที่มีประชาชนอยู่อย่างหนาแน่น การตั้งที่ทำการห่างออกไปจากตลาด จะทำให้ปริมาณการขาย หรือการติดต่อลดน้อยลงไปโดยปริยาย เหตุผลง่าย ๆ คือ การตั้งที่ทำการในใจกลางเมืองนั้น มีประชาชนเดินทางสัญจรผ่านไปมา มากกว่า ถ้าต้องการทำให้ปริมาณการขายหรือการติดต่อในขณะที่ตั้งที่ทำการห่างออกไปเท่ากับปริมาณการขายหรือปริมาณการติดต่อในเมือง ซึ่งเป็นย่านการค้าแล้ว ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ทั้งค่าโฆษณาและอื่น ๆ รายได้สุทธิจะลดลง ดังนั้นรายได้ในด้านการค้าทั้งหมดที่ตลาดย่อมสูงกว่ารายได้ทั้งหมดที่มีที่ตั้งห่างจากตลาด

๒.๒ การใช้ที่ดินในทางอุตสาหกรรม

กิจการอุตสาหกรรมมีรายได้มาจากส่วนต่าง ๆ รายได้มาจากตลาดของเขตอื่น ไม่ใช่มาจากการขายในตลาดในเขตของตนเองเท่านั้น รายได้ทั้งหมดของโรงงานอุตสาหกรรมมักจะเพิ่มขึ้น หรือลดลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมเปลี่ยนที่ตั้ง ซึ่งไกลจากตลาดในเขตของตน แต่ต้นทุนทั้งหมดอาจเปลี่ยนแปลงได้ เพราะค่าจ้างแรงงานของคณงานจะเพิ่มสูงขึ้น ถ้าที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมไกลจากศูนย์กลางที่มีประชาชนอยู่อย่างหนาแน่น เพื่อเป็นการทดแทนค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น การใช้ที่ดินในทางอุตสาหกรรม มักจะเป็นทางตรงข้ามกับค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการรักษาระดับต้นทุนทั้งหมด ไม่ให้สูงจนเกินรายได้ทั้งหมดนั่นเอง

๒.๓ การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย

อยู่อาศัยพอใจที่จะจ่ายเงินให้มากขึ้นสำหรับการได้ที่อยู่อาศัยที่ใกล้ตลาด เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน ทั้งนี้เพราะการจ้างงานส่วนใหญ่อยู่ในใจกลางเมือง นอกจากนี้การอยู่ใกล้ตลาดยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปซื้อของอีกด้วย

การใช้ที่ดินของประชาชนแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๓ ประเภท คือ

การใช้ที่ดินเพื่อกิจการค้า โดยทั่วไปจะใช้ที่ดินในบริเวณใจกลางตลาดหรือบริเวณที่ใกล้ตลาดมากที่สุด

การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม การใช้ที่ดินไม่จำเป็นต้องอยู่ใจกลางตลาด จะอยู่ในบริเวณใดก็ได้ เพียงแต่ให้ต้นทุนในการดำเนินการต่ำสุด

การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัย โดยทั่วไปต้องการอยู่ใกล้ตลาด และใกล้แหล่งงานมากที่สุด เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อให้มีรายได้สุทธิสูงสุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ระดับภาค

- ๑.๑ จะทราบถึงลักษณะและโครงสร้างต่าง ๆ ของ จ.ราชบุรี
- ๑.๒ จะทราบถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงประชากรใน จ.ราชบุรี
- ๑.๓ จะทราบถึงลักษณะและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ จ.ราชบุรี

๒. ระดับเมือง

- ๒.๑ จะทราบถึงลักษณะที่ตั้ง วิวัฒนาการของชุมชนเมือง จ.ราชบุรี
- ๒.๒ จะทราบถึงความแตกต่าง โอกาสในการพัฒนาชุมชนเมือง จ.ราชบุรี
- ๒.๓ จะสามารถตัดสินใจเลือกพัฒนาชุมชนเมือง จ.ราชบุรี ได้อย่างเหมาะสมตรงตามแนวโน้มที่จะพัฒนาในแต่ละชุมชน
- ๒.๔ จะทราบถึงวิวัฒนาการการใช้ที่ดิน และอาคารสิ่งปลูกสร้างในเขตชุมชนเมือง จ.ราชบุรี
- ๒.๕ จะทราบถึงลักษณะโครงสร้างการใช้พื้นที่ ในเขตพื้นที่ชุมชนเทศบาลเมือง...

บ้านโป่ง

๒.๖ จะทราบถึงแนวโน้มนำการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเมือง เทศบาลบ้านโป่ง

คำจำกัดความและชื่อย่อ

ในการเขียนวิจัยมีการใช้อักษรย่อ คือ

จ.	หมายถึง	จังหวัด	ร.ร.	หมายถึง	โรงเรียน
อ.	"	อำเภอ	ร.ง.	"	โรงงาน
ต.	"	ตำบล	ร.พ.	"	โรงพยาบาล
ส.	"	สุขาภิบาล	กึ่ง อ.	"	กึ่งอำเภอ
ท.	"	เทศบาล	ม.	"	เมตร
ม ^๒	"	ตารางเมตร	กม.	"	กิโลเมตร
กม ^๒	"	ตารางกิโลเมตร	มก.	"	มิลลิกรัม
ha	"	hecta			

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย